GEOGRAFIYA DARSLARIDA MULTIMEDIALI TAQDIMOTLARDAN (NEARPOD VA POWTOON PLATFORMASI) FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Lutfullayev I.Sh.
isfandiyorlutfullayev@gmail.com
Soxibov B.Sh.
qwertyu200tt@gmail.com
Samarqand davlat pedagogika instituti

Annotatsiya. *Ushbu maqolada geografiya darslarida multimediali taqdimotlardan, xususan Nearpod va iSpring Suite platformalaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Mazkur platformalarning geografik jarayonlarni vizuallashtirish, darslarni interfaol tashkil etish hamda o‘quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, multimedia vositalarining ta’lim samaradorligini oshirishdagi roli asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *Multimediali taqdimotlar, Animatsion taqdimot, Nearpod platformasi. Powtoon platformasi. interfaol taqdimotlar, power point, google slides, Cartoon.*

Annotation. *This article analyzes the possibilities of using multimedia presentations in geography lessons, particularly the Nearpod and iSpring Suite platforms. The importance of these platforms in visualizing geographical processes, organizing interactive lessons, and developing students’ knowledge and competencies is highlighted. In addition, the role of multimedia tools in improving educational effectiveness is substantiated.*

Keywords: *Multimedia presentations, animated presentation, Nearpod platform, Powtoon platform, interactive presentations, PowerPoint, Google Slides, Cartoon.*

Аннотация. *В данной статье проанализированы возможности использования мультимедийных презентаций на уроках географии, в частности платформ Nearpod и iSpring Suite. Освещается значение данных платформ в визуализации географических процессов, организации интерактивных занятий, а также в развитии знаний и компетенций учащихся. Кроме того, обоснована роль мультимедийных средств в повышении эффективности обучения.*

Ключевые слова: *мультимедийные презентации, анимационная презентация, платформа Nearpod, платформа Powtoon, интерактивные презентации, PowerPoint, Google Slides, Cartoon.*

KIRISH. Bugungi kunda ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o‘quv jarayonini tashkil etishning yangi usul va vositalarini joriy etishni talab qilmoqda. Ayniqsa, umumta’lim maktablarida geografiya fanini o‘qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Geografiya fani tabiiy va ijtimoiy jarayonlarni hududiy jihatdan o‘rganadigan fan sifatida ko‘plab xaritalar, diagrammalar, videolar, animatsiyalar hamda vizual materiallardan foydalanishni talab etadi. Shu sababli dars jarayonida multimediya vositalaridan foydalanish fan mazmunini yanada tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazish imkonini beradi.[1]

Geografiya darslarida ushbu platformalardan foydalanish murakkab geografik jarayonlarni vizual tarzda tushuntirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash va o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, multimedia texnologiyalari o‘qituvchiga darsni differensial yondashuv asosida tashkil etish hamda individual ta’lim ehtiyojlarini hisobga olish imkonini ham beradi.

ASOSIY QISM. Hozirgi zamon pedagogikasida multimediali ta’lim vositalari o‘quv jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, geografiya fanida vizual tasvirlar, xaritalar, statistik ma’lumotlar va dinamik jarayonlarni birgalikda ko‘rsatish zarurati multimediali taqdimotlarning ahamiyatini yanada oshiradi. Geografik obyekt va hodisalarni faqat matn yoki og‘zaki tushuntirish orqali emas, balki audio-vizual vositalar yordamida yoritish o‘quvchilarda mavzuni yaxshiroq idrok etish imkonini yaratadi.

Multimediali taqdimotlar — bu matn, rasm, animatsiya, audio va video materiallarni yagona axborot muhitida birlashtiruvchi ta’lim vositalaridir. Ularning asosiy afzalligi murakkab tushunchalarni sodda va ko‘rgazmali shaklda yetkazishidadir. Geografiya darslarida bunday vositalardan foydalanish o‘quvchilarning fazoviy tasavvurini rivojlantirish, tahliliy fikrlashini kuchaytirish va mavzular o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglashiga yordam beradi.Quyida multimediali taqdimot platformalari qatoriga kiruvchi Nearpod va Powtoon platformasini imkoniyatlarini ko‘rib chiqamiz. [8]

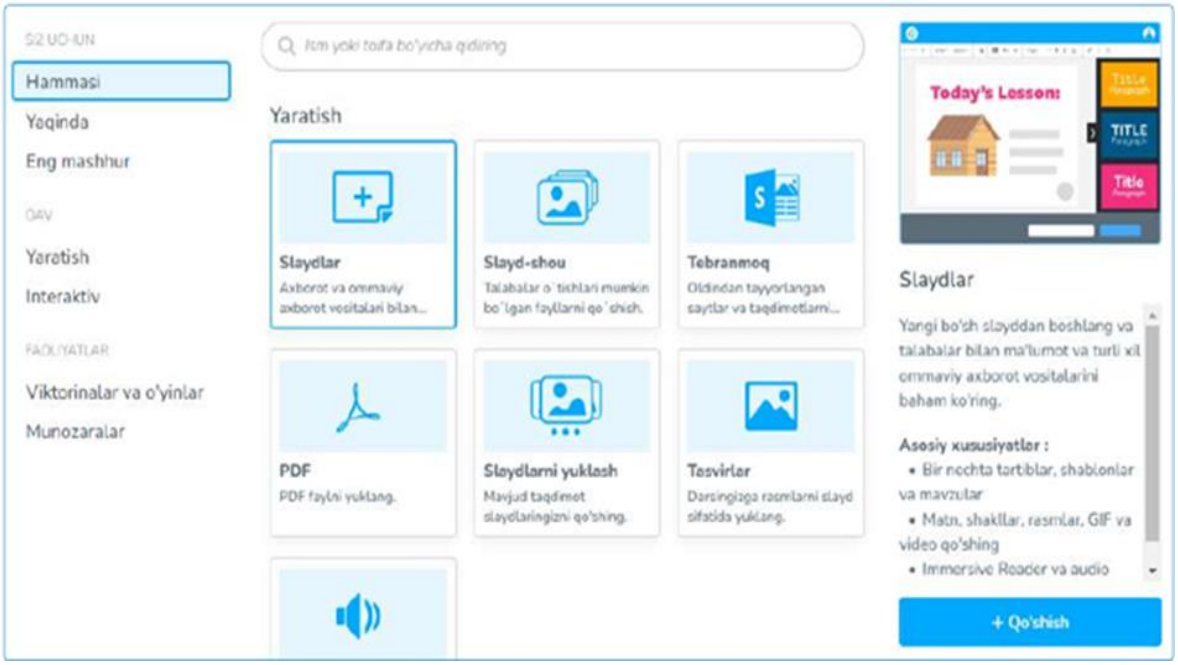
Nearpod Platformasi. Nearpod platformasi 2012 yilda ishga tushirilgan bo‘lib, u o‘qituvchilarga an’anaviy va virtual sinflardagi darslarni qiziqarli, interfaol hamda mazmunli qilishga yordam beradigan pedagogik dasturiy vosita hisoblanadi.

Ushbu platforma yordamida turli xil viktorinalar, so‘rovnomalar, video, audio, animatsiya, 3D maketlar va boshqa interfaol resurslarni o‘z ichiga olgan taqdimotlar tayyorlash mumkin [10].

Nearpod platformasi uy vazifalarini belgilash, ta’lim oluvchilar o‘zini-o‘zi baholashi uchun topshiriqlarni kiritib qo‘yish, ta’lim resurslarini ulashish, ta’lim o‘yinlarini yaratish, 3D modellardan foydalanish, turli xil elementlarni chizish va shu kabi interfaol imkoniyatlarni taqdim etadi. (1-rasmga qarang) .

Nearpod platformasi darslarni interfaol shaklda tashkil etish uchun quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- *Interfaol taqdimotlar yaratish va foydalanish.* Microsoft Power Point, Google Slider kabi taqdimot yaratuvchi platformalarga nisbatan interfaol va qiziqarli slaydlarni yaratish imkonini beradi.
- *Shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni qo‘llab-quvvatlash.* Nearpod platformasida turli xil sinflar uchun taqdimot tayyorlash bilan bir qatorda individual o‘quvchilar bilan ishlash uchun ham materiallarni tayyorlash va ulashish mumkin.
- *Real vaqt rejimida formativ baholash.* Platformada ta’lim oluvchilarni formativ baholash uchun 20 dan ortiq turli xil viktorina, interfaol mashqlar, topshiriqlar, moslikni topish testlari va boshqa qiziqarli ta’lim o‘yinlaridan foydalanish mumkin. [10]

1-rasm. Nearpod platformasidagi mavjud xizmat turlari.

Demak Nearpod platformasi asosan interfaol taqdimotlarni tayyorlash, raqamli ta’lim resurslarini ulashish, formativ baholash va ta’lim o‘yinlarini yaratish orqali

dars jarayonlarini yanada mazmunli hamda qiziqarli qilishga yordam berar ekan. Shuningdek, Nearpod platformasini Power Point, Google Slides va shu kabi taqdimot yaratuvchi dasturlar bilan integratsiya qilish, ta’limni boshqarish tizimlarida (LMS) foydalanish hamda unda yaratilgan interfaol resurslarni ijtimoiy tarmoqlar orqali ulashish imkoniyati mavjud.

Nearpod platformasi geografiya darslarida ayniqsa samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi, chunki geografiya fanini o‘qitishda ko‘rgazmalilik, fazoviy tasavvur va vizual tahlil muhim o‘rin egallaydi. Ushbu platforma yordamida o‘qituvchi geografik xaritalar, sun’iy yo‘ldosh tasvirlari, iqlim diagrammalari, relyef modellari hamda tabiiy jarayonlarning animatsion ko‘rinishlarini taqdim etishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarga murakkab geografik hodisa va jarayonlarni yanada aniqroq tushunish imkonini yaratadi.

Masalan, “Yerning ichki tuzilishi”, “Atmosfera qatlamlari”, “Materik va okeanlar”, “Vulqonlar va zilzilalar”, “Gidrosfera” kabi mavzularni o‘qitishda Nearpod platformasining 3D modellaridan foydalanish o‘quvchilarning mavzuni uch o‘lchamli tasavvur qilishiga yordam beradi. Virtual Reality (VR) va interaktiv sayohat imkoniyatlari orqali o‘quvchilar dunyoning turli geografik hududlariga “virtual ekskursiya” qilishi, tog‘ tizmalari, cho‘llar, o‘rmonlar va daryolarni bevosita kuzatishi mumkin. Bu esa nazariy bilimlarni amaliy kuzatuv bilan bog‘lashga xizmat qiladi.

Powtoon platformasi. Powtoon animatsion taqdimotlar, video darslar va infografik roliklar yaratish uchun mo‘ljallangan zamonaviy onlayn platforma hisoblanadi. Ushbu dastur ta’lim jarayonida murakkab mavzularni sodda, qiziqarli va vizual tarzda tushuntirish imkonini beradi. Powtoon yordamida o‘qituvchilar, talabalar va trenerlar professional ko‘rinishdagi animatsion videolarni maxsus dizayn bilimlarisiz yaratishlari mumkin.

Powtoon platformasi 2012-yilda Powtoon Ltd. tomonidan ishga tushirilgan. Dastur dastlab biznes taqdimotlari va marketing videolarini yaratish uchun ishlab chiqilgan bo‘lsa-da, qisqa vaqt ichida ta’lim sohasida ham keng ommalashdi. Uning asosiy maqsadi foydalanuvchilarga murakkab texnik vositalarsiz animatsion videolar va taqdimotlar tayyorlash imkonini berishdan iborat edi.

Powtoon nomi “PowerPoint” va “Cartoon” so‘zlarining birikmasidan tashkil topgan bo‘lib, dastur PowerPointga o‘xshash qulaylikni multfilm uslubidagi animatsiyalar bilan birlashtiradi. Yillar davomida platforma muntazam ravishda yangilanib, tayyor shablonlar, sun’iy intellekt vositalari, ovoz yozish va video tahrirlash funksiyalari bilan boyitildi. Hozirgi kunda Powtoon dunyoning ko‘plab mamlakatlarida ta’lim, marketing va korporativ treninglarda keng qo‘llanilmoqda.

Powtoon dasturining asosiy imkoniyatlari (2.18-rasmga qarang).

1. **Animatsion taqdimotlar yaratish.** Powtoon yordamida matn, rasm, belgilar va obyektlarga harakat berilgan taqdimotlar yaratish mumkin. Bu dars materiallarini yanada qiziqarli va tushunarli ko‘rinishda taqdim etishga yordam beradi.

2.18-rasm. Powtoon dasturining imkoniyatlari.

2. **Video darslar tayyorlash.** O‘qituvchi mavzuni animatsion video shaklida tushuntirishi, unga ovozli sharh, fon musiqasi va subtitrlar qo‘shishi mumkin. Video darslar masofaviy va aralash ta’limda juda samarali hisoblanadi.

3. **Tayyor shablonlardan foydalanish.** Platformada ta’lim, biznes va marketing uchun yuzlab tayyor shablonlar mavjud. Bu foydalanuvchiga videoni tez va professional tarzda tayyorlash imkonini beradi.

4. **Belgilar va obyektlar kutubxonasi.** Powtoon turli personajlar, ikonalar, diagrammalar, fonlar va animatsion elementlarning katta kutubxonasiga ega. Ular dars mazmunini vizual boyitadi.

5. **Ovoz yozish va audio qo‘shish.** Foydalanuvchi mikrofon orqali izoh yozishi yoki tayyor audio fayllarni qo‘shishi mumkin. Bu video darslarni tushunarli va jonli qiladi.

6. **Matndan video yaratish.** Sun’iy intellekt funksiyalari yordamida matn asosida avtomatik video yaratish imkoniyati mavjud. Bu vaqtni sezilarli darajada tejaydi.

7. MP4 va PowerPoint formatida eksport qilish. Tayyor videolarni MP4 formatida yuklab olish yoki havola orqali ulashish mumkin. Ayrim tariflarda PowerPoint bilan integratsiya imkoniyatlari ham mavjud.

Powtoon dasturining o‘ziga xos xususiyatlari. Foydalanishning soddaligi, multfilm uslubidagi dizayn, kuchli vizual ta’sir kabilar hisoblanadi.

Powtoon yordamida o‘qituvchi quyidagi imkoniyatlarga ega bo‘ladi:

- ✓ yangi mavzuni animatsion video orqali tushuntirishi;
- ✓ murakkab jarayonlarni bosqichma-bosqich ko‘rsatishi;
- ✓ o‘quvchilarga loyiha va prezentatsiyalar tayyorlashni o‘rgatishi;
- ✓ masofaviy ta’lim uchun video materiallar yaratishi mumkin.

Ushbu dastur o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi, darsga qiziqishni oshiradi, ko‘rgazmalilikni kuchaytiradi va raqamli kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Powtoon dasturining geografiya darslarida qo‘llanilishi. Powtoon dasturi geografiya darslarida murakkab tabiiy va ijtimoiy-geografik jarayonlarni animatsion hamda vizual tarzda tushuntirishda samarali vosita hisoblanadi. Geografiya fanida ko‘plab mavzular — atmosfera jarayonlari, yer po‘stining harakati, vulqon va zilzilalar, suv aylanishi, iqlim hosil bo‘lishi, aholi migratsiyasi hamda iqtisodiy-geografik jarayonlar — dinamik xarakterga ega bo‘lgani sababli ularni oddiy matn yoki statik rasmlar orqali tushuntirish har doim ham yetarli bo‘lmaydi. Powtoon yordamida ushbu jarayonlarni bosqichma-bosqich animatsiya ko‘rinishida namoyish etish mumkin.

Masalan, “Suvning tabiatdagi aylanishi”, “Atmosfera frontlari”, “Shamollarning hosil bo‘lishi”, “Materiklar drift nazariyasi” yoki “Yerning ichki tuzilishi” kabi mavzularni o‘qitishda Powtoon orqali yaratilgan animatsion videolar o‘quvchilarning mavzuni chuqurroq anglashiga yordam beradi. Harakatlanuvchi diagrammalar va animatsiyalar tabiiy jarayonlarning ketma-ketligini aniq ko‘rsatib, o‘quvchilarda sabab-oqibat bog‘liqligini tushunish ko‘nikmasini rivojlantiradi.

Shuningdek, Powtoon geografik statistik ma’lumotlarni vizuallashtirishda ham qulay hisoblanadi. Aholi sonining o‘sishi, urbanizatsiya darajasi, iqlim ko‘rsatkichlari yoki iqtisodiy resurslar taqsimoti kabi ma’lumotlarni animatsion infografika shaklida taqdim etish darsning samaradorligini oshiradi. Bu o‘quvchilarga jadval va sonli ma’lumotlarni tezroq idrok etish hamda tahlil qilish imkonini beradi.

Xulosa. Geografiya darslarida multimediali taqdimotlardan foydalanish ta’lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Nearpod va Powtoon platformalari orqali darslarni interfaol, ko‘rgazmali va o‘quvchilar uchun qiziqarli tarzda tashkil etish mumkin. Ushbu platformalar murakkab geografik jarayonlarni vizual hamda animatsion shaklda tushuntirishga yordam beradi. Natijada

o‘quvchilarning fazoviy tasavvuri, tahliliy fikrlashi va mustaqil o‘rganish ko‘nikmalari rivojlanadi. Shuningdek, multimedia vositalari o‘quvchilarning darsdagi faolligini oshirib, ularning bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishiga xizmat qiladi. Nearpod va Powtoon kabi zamonaviy platformalardan samarali foydalanish geografiya ta’limini innovatsion yondashuv asosida tashkil etish uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712 - sonli Farmoni.
2. Abdullayeva D. N. Geografiya ta’limida zamonaviy yondashuvlar va innovasion texnologiyalar / Monografiya. - Toshkent, 2022. - 122 b.
3. Abduvohidov S.N., Ganiyev Z.A. Geografiya ta’limi metodikasi. – Samarqand, SamDU nashriyoti, 2021.– 330 b
4. Do‘stiyeva S.B, Lufilloyev I.S., Juraxujayev D.D. Geografiya ta’limida interfaol metodlarni qo‘llashning samaradorligi va amaliy jihatlari //Science and Education. - 2024. - T. 5. - №. 12. - C. 219-223.
5. Ibragimov N. Y, Xamroyeva F. A. Geografiya darslarida multimediali taqdimotlardan (prezi dasturi) foydalanish imkoniyatlari //Экономика и социум. – 2023. – №. 11 (114)-2. – С. 120-122.
6. Juraxujayev D.D. Umumta’lim maktablarida geografiya ta’limini tashkil etish holati // Fan va ta’lim integratsiyasi - ilmiy-metodik jurnal. 25 June 2025, ISSN: 2992-9210.
7. Lutfilloyev.I.S Do‘stiyeva.S.B Juraxujayev.D.D “Prezi” dasturi yordamida ta’lim jarayonini tashkil etish "Экономика и социум"
8. Tursunov S.Q., Jo'rayev V.T. Pedagogik dasturiy vositalar. O'quv qo'llanma
214 bet.
9. Raqamli ta’lim resurslari va ulardan foydalaniladigan dasturiy vositalarga qo‘yiladigan umumiy talablar. Toshkent-2024. 34 bet.
10. Sh.Kurbaniyazov, A.Mamatov, Sh.Muhammadjanov, N.Ismoilov, S.Maxanov Innovatsion ta’lim texnologiyalari va vositalari o‘quv-uslubiy qo‘llanma 130 bet.